

bord. De enige versiering van het eenvoudige meubel staat uit paneelwerk, in iedere zijde drie, resp. liggend, staand en liggend. De sierlijke smeedijzeren lezenaar is voorzien van een vanouds verguld knopje (afb. HH). Voorts zijn de twee geelkoperen kaarsenarmen bewaard gebleven. Barettschild en klankbord zijn eveneens zeer eenvoudig; het laatste is met een getorste en gebogen ijzeren stang aan de zoldering bevestigd. Voor de restauratie was de preekstoel slechts over een zeer gevaarlijk, vermoedelijk niet oorspronkelijk trapje bereikbaar. Dit is bij de jongste restauratie door een veiliger en wat sierlijker exemplaar vervangen (afb. II).

Aan een datering van het doophek wagen wij ons niet; het is niet uit te sluiten dat het uit de achttiende eeuw stamt. Het hek is voorzien van een lezenaar en een verstelbare geelkoperen kandelaar (afb. KK).

Het orgel is in 1897 aangeschaft. Tevoren was er in de kerk geen orgel aanwezig. In 1825 dienen kerkvoogden bij het College van Toezicht hun begroting in op een voorgedrukt formulier. In het vakje waar het loon van de organist en van de blaasbalgtrapper ingevuld moet worden schrijven zij: "die is bij ons niet nodig" ^{bf}).

Reeds in 1891 heeft men de aankoop van een orgel overwogen. In de vergadering van Kerkvoogden en Notabelen van 4 november van dat jaar wordt besloten dat "het orgel" door "particulieren" zal worden geplaatst en onderhouden, een en ander onder goedkeuring van kerkvoogden. In de vergadering van 31 januari 1892 biedt H. Wind aan het orgel op zijn kosten te doen plaatsen mits kerkvoogden voor het onderhoud zullen zorgen. "Dit voorstel wordt met algemeene stemmen aangenomen hiervoor brengen de kerkvoogden en Notabelen alle dank aan den den (sic) heer H. Wind toe" ^{bg}).

In het kasboek van kerkvoogden vinden wij de aankoop van het orgel genoteerd op 20 Februari 1897 voor f 350,-. Het vervoer kostte f 5,71, de organist werd genoteerd voor f 50,- per jaar en de orgeltrapper voor f 5,20 per jaar. De reparatie van het instrument werd in 1898 uitgevoerd en kostte f 64.90 ^{bh}).

Het instrument is gekocht van de Gereformeerde kerk te Meppel, en naar Nijeveen overgebracht door J. Proper, orgelmaker te Kampen ^{bi}).

Zoals het orgel er voor de restauratie bijstond was het, wat het front betreft, maar een eigenaardig geval (afb. LL). Wij vermoeden dat dit een product van Proper is. In meergenoemd kasboek

front

komt op 3 mei 1898 de post voor betreffende de verkoop van een orgel voor f 46.10. Indien dit een instrument betreft, zou dit in 1891 geplaatst en in 1897 al weer afgedankt zijn. Wij vermoeden daarom, dat het hier om de oude orgelkast, alsmede om het pijpwerk van twee door Proper vervangen registers gaat.

Aan de windlade was te zien, dat het orgel een andere kast had bezeten; de indeling daarvan viel aan de voorkant af te lezen. Het had de volgende dispositie:

Prestant 8'
Holpijp 8' (gesplitst in bas en discant)
Octaaf 4'
Fluit 4'
Woudfluit 2'
Gamba 8' (vanaf c⁰)
Céleste 8' (discant)

Het laatste register was afkomstig van Proper.

In 1847 bouwen de orgelmakers Stulting en Maarschalkerweerd voor de Kleine Kerk te Zierikzee een orgel waarvan de volgende dispositie wordt opgegeven:

Prestant 8' (discant)
Holpijp 8'
Octaaf 4'
Fluit 4'
Woudfluit 2'
Viola di Gamba 8'
Dulciaan 8'
Aangehangen pedaal ^{bk}).

Het is, ook gezien de factuur van het oude pijpwerk, niet onmogelijk, dat dit orgel via Meppel in Nijeveen terecht is gekomen.

Bij de restauratie van dit instrument die in de jaren 1978-'79 werd uitgevoerd door de orgelmaker A.H. de Graaf te Leusden, werd de vermeedelijk oorspronkelijke dispositie hersteld, en de kast gereconstrueerd, waarbij het uit dezelfde tijd daterende orgel dat door Stulting en Maarschalkerweerd te Deurne geleverd werd als voorbeeld diende. De oude bekroning van de kas: een voetstuk waarop een lier en enig snijwerk is op de kast herplaatst; het is waarschijnlijk dat dit tot het oor-

spronkelijke meubel behoorde.

De dispositie luidt nu:

Prestant 8'

Holpijp 8' (bas en discant)

Prestant 4' (bas en discant)

Fluit 4' (bas en discant)

Woudfluit 2' (bas en discant)

Viola di Gamba 8'

Dulciaan 8'

Aangehangen pedaal.

Van de oude banken is bij de verbouwing van 1954-'55 niets bewaard. "Herenbanken" of vergelijkbare gestoelten schijnen er niet te zijn geweest, althans blijkt daarvan niets. Wel is er, zoals wij hiervoor reeds vermeldden in 1782 een bank met vier zitplaatsen voor de familie van de predikant en de voorzanger gemaakt. Aangezien dominee in 1822 wederrechtelijk drie plaatsen in beslag neemt, wordt er in dat jaar een plaats bijgemaakt, zodat de bank er nu vijf telt.

In 1835 maakt de predikant weer moeilijkheden: hij wil nu vier van de vijf zitplaatsen hebben. Het College van Toezicht doet een scheids-rechterlijke uitspraak: dominee mag niet meer dan drie plaatsen gebruiken ^{bl}).

In 1822 zijn er, blijkens een reglement op de zitplaatsen losse stoelen en banken met deurtjes ^{bm}). De banken bevatten 90 zitplaatsen voor mannen en 91 voor vrouwen, voor beide sexen zijn dertien banken beschikbaar; zij worden niet verhuurd ^{bn}).

In totaal zijn er, blijkens een inventaris van 1821 veertig banken, waarvan er dus veertien wél verhuurd zullen zijn.

In 1827 worden de achterste banken bestemd voor degenen die door de diaconie bedeed worden, om beter te kunnen controleren dat de bedeeden ter kerke gaan, en om te voorkomen dat ze, naast anderen in een bank zittend, daardoor aanstoot zouden geven ^{bo}).

De inventaris van 1821 vermeldt ook, dat er vier "eigen grafplaatsen" in de kerk zijn, waarvoor "legerstedegeld" betaald wordt.

In totaal zijn er slechts twee grafzerken bewaard gebleven,

financiële
in 1855, wanneer de mood hoog is, wordt gepoogd goedkeuring te krijgen voor verloop van vier banken bij de toren. Banken die, naar het zich laat aanzien, in 1827 voor de beoelde bestemd waren. Gedeputeerde Staten keunen dit niet goed, omdat verhoogden niet het recht wilsen voorhouden om bij een eventuele toekomstige vergroting van de kerk ^{bl}) die banken aditronit te zetten, omdat de kopers het verpooch hen serwege van kerke = vooeden nuerken onaedkouden, en omdat de opbrengst per plaats + 100,- zou worden rye, wilsen verloop sin hebben, en zoe huse opbrengst

nu niet door kerkvoogden zelf - nu alledaagse gevellet 60)